

Termín 20. december 1930!

Či Ste poslali odpovede na dotazník číslo 2. (žatva,
pohreb)? Či Ste už poslali sossierané predmety?

Termín predĺžený bol do 31. decembra 1930!!

Dotazník pre stále národopisné výbory Slovenského národného muzea v Turčianskom Sv. Martine.

(Č. 3.)

Slovenské národné muzeum zasiela ďalší dotazník pre všetky národopisné výbory všetkých obcí na Slovensku o rybárstve, rakárstve a niektoré všeobecné dotazy.

Pri rybárstve bude nás hlavne zaujímať, ako náš ľud lovil a loví i teraz ryby a aké nástroje užíval, prípadne užíva i teraz. V novej budove Slovenského národného muzea a na výstave znázornený bude vývoj rybárstva na celom Slovensku podľa jednotlivých riek, preto prosíme národopisný výbor, aby odpovedal presne na uvedené dotazy a všetky predmety, týkajúce sa rybárstva, opatril. Otázky netreba opakovať, len odpovede správne číslovať. S odpovediami prosíme vrátiť i dotazník, i predošlý č. 2.

Opatrenia národopisného výboru.

Aby práca bola presná, istá a výboru obľahčená, nech predsedníctvo výboru poverí niektorého rybára o spracovanie odpovedí na tieto dotazy, ktorý nech si pozve na spoločnú poradu všetkých rybárov z povolania a zo športu, tiež z najstarších občanov, ktorí pamätajú na staré spôsoby rybárstva. Vždy treba mať na zreteli, že „viac očí viac vidí“. Na dotazy možno i obšírne odpovedať, aby sa o všetkom dopodrobna vedelo. Vzorne opísané rybárstvo uverejnené bude v Časopise Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Dve najlepšie práce, došlé do 20. decembra 1930, budú odmenené.

1. Rybárstvo.

1. Pomenujte všetky rieky, potoky, močiare, jazera, ktoré nachádzajú sa v chotári vašej obce.

2. V ktorých pomenovaných vodách žijú ryby?

3. Pomenujte všetky druhy rýb (ľudové názvy).

4. Či boli v obci rybári z povolania? Dokedy?

A teraz?

5. Pomenujte takýchto rybárov!

6. Pomenujte rybárov zo športu!

7. Či boli u vás rybárske cechy? Keď áno, kedy boli zrušené?

8. Či sa nachodia v obci pamiatky po týchto cechách (truhlice, odznaky, listiny, knihy, pečate, obrazy, džbány, zástavky atď.)?

9. Pomenujte majiteľov týchto pamiatok.

10. Či by ich darovali Slovenskému národnému muzeu? Keď áno, opatrite ich.

11. Pomenujte všetky spôsoby (za starých čias i teraz) chytania rýb v zime i v lete.

12. Pomenujte všetky rybárske nástroje, ktorými chytali ryby a chytajú ich i teraz (na pr.: pletené saky, dražiaky, siete, mrežky, vrše, lesky, koše, mechy, podymače, háky, oste, loďky z jedného kusa dreva atď.).

13. Opíšte každý nástroj zvlášť. O každom nástroji treba vedieť:

a) z akej hmoty sa robí, b) ako sa robí, c) akú má formu (nakresliť).

14. Opíšte spôsoby chytania rýb každým nástrojom.

15. Pomenujte a opíšte zvláštne spôsoby chytania rýb v minulosti, ktoré už zakapaly.

16. Opíšte všetky spôsoby lákadiel, ktorými vhnajú, i teraz, ryby do pasce (nástroja v bode 12.).

17. Ktorým nástrojom ktorý druh rýb lovili?

18. Pri upotrebovaní sietí aké závažia sa upotrebovalo (hmota, podoba, rozmery)? Kresba.

19. Čo sa upotrebovalo, aby sa sieť neponorila a ako to menuje ľud (na pr. plaváky). Z akej hmoty sa robia a akej sú formy (kresba)?

20. Či trávajú u vás ryby? Čím? Ako a z čoho sa zhotovuje otrava?

21. I v rybárstve sú t. zv. pytláci. Aké nástroje

upotrebovávajú? (Tu pravdepodobne najdeme staré nástroje a primitívny spôsob lovu.)

22. Popíšte všetky zvyky, povery, čary pri rybárstve, hlavne doma pred odchodom na chylenie rýb, pri jeho započatí a ukončení.

23. Spíšte tie miestne ľudové piesne, ktorých obsah dotýka sa rýb.

24. Ako si ľud báji vznik rýb?

25. Či sú niektoré čiastky chotára obce, ktoré majú nejaký vzťah na rybárstvo?

26. Pomenujte všetky druhy jedál, ktoré ľud upravuje z rýb (ľudové názvy).

27. Opíšte spôsob prípravy každého jedla s pomenovaním kuchynských nástrojov.

28. Ako sa menuje to miesto rieky, potoka, kde sa ryby zdržujú?

29. Ako menuje ľud do ľadu rieky (potoka) prerúbanú dieru?

30. Ako menuje ľud miesto na ľade, na ktorom sa deti kĺžu? (niekde kĺzka)?

2. Rakárstvo.

1. V ktorých vodách zdržujú sa raci? (Viď 1. otázku z rybárstva.)

2. I u vás menuje ľud toto zvieratko rakom? Ako ináč?

3. Ako menuje ľud raka s mäkkou kožou? (V Trenčiansku mäčkyš.)

4. Ako menuje ľud tvrdé biele telieska (podoby veľkej šošovice) v rakovi? (Niekde drží ich ľud za račie oči) Načo ich upotrebova? Povery o nich. Liečenie nimi.

5. Sú nejaké povery, čary, porekadlá atď. o rakoch?

6. Ako sa chytajú raci a kedy? Čím?

7. Načo upotrebuje ľud rakov?

8. Pomenujte ľudové jedlá, zhotovené z rakov.

9. Ako sa pripravujú?

10. Čo iné viete o vzťahu ľudu k rakom?

Všeobecné dotazy.

1. Kto má v majetku vyrezávaný, maľovaný alebo vykladaný nábytok (stôl, lavice, posteľe, kasne,

1. Rybárstvo.

1. Pomenujte všetky rieky, potoky, močiare, jazzerá, ktoré nachádzajú sa v chotári vašej obce.

2. V ktorých pomenovaných vodách žijú ryby?

3. Pomenujte všetky druhy rýb (ľudové názvy).

4. Či boli v obci rybári z povolania? Dokedy?

A teraz?

5. Pomenujte takýchto rybárov!

6. Pomenujte rybárov zo športu!

7. Či boli u vás rybárske cechy? Keď áno, kedy boli zrušené?

8. Či sa nachodia v obci pamiatky po týchto cechách (truhlice, odznaky, listiny, knihy, pečate, obrazy, džbány, zástavky atď.)?

9. Pomenujte majiteľov týchto pamiatok.

10. Či by ich darovali Slovenskému národnému muzeu? Keď áno, opatrite ich.

11. Pomenujte všetky spôsoby (za starých čias i teraz) chytania rýb v zime i v lete.

12. Pomenujte všetky rybárske nástroje, ktorými chytali ryby a chytajú ich i teraz (na pr.: pletené saky, dražiaky, siete, mrežky, vrše, lesky, koše, mechy, podymače, háky, oste, loďky z jedného kusa dreva atď.).

13. Opíšte každý nástroj zvlášť. O každom nástroji treba vedieť:

a) z akej hmoty sa robí, b) ako sa robí, c) akú má formu (nakresliť).

14. Opíšte spôsoby chytania rýb každým nástrojom.

15. Pomenujte a opíšte zvláštne spôsoby chytania rýb v minulosti, ktoré už zakapaly.

16. Opíšte všetky spôsoby lákadiel, ktorými vhnajú, i teraz, ryby do pasce (nástroja v bode 12.).

17. Ktorým nástrojom ktorý druh rýb lovili?

18. Pri upotrebovaní sietí aké závažia sa upotrebovalo (hmota, podoba, rozmery)? Kresba.

19. Čo sa upotrebovalo, aby sa sieť neponorila a ako to menuje ľud (na pr. plaváky). Z akej hmoty sa robia a akej sú formy (kresba)?

20. Či trávia u vás ryby? Čím? Ako a z čoho sa zhotovuje otrava?

21. I v rybárstve sú t. zv. pytláci. Aké nástroje

upotrebovávajú? (Tu pravdepodobne najdeme staré nástroje a primitívny spôsob lovu.)

22. Popíšte všetky zvyky, povery, čary pri rybárstve, hlavne doma pred odchodom na chytenie rýb, pri jeho započatí a ukončení.

23. Spíšte tie miestne ľudové piesne, ktorých obsah dotýka sa rýb.

24. Ako si ľud báji vznik rýb?

25. Či sú niektoré čiastky chotára obce, ktoré majú nejaký vzťah na rybárstvo?

26. Pomenujte všetky druhy jedál, ktoré ľud upravuje z rýb (ľudové názvy).

27. Opíšte spôsob prípravy každého jedla s pomenovaním kuchynských nástrojov.

28. Ako sa menuje to miesto rieky, potoka, kde sa ryby zdržujú?

29. Ako menuje ľud do ľadu rieky (potoka) prerúbanú dieru?

30. Ako menuje ľud miesto na ľade, na ktorom sa deti kĺžu? (niekde kĺzka)?

2. Rakárstvo.

1. V ktorých vodách zdržujú sa raci? (Viď 1. otázku z rybárstva.)

2. I u vás menuje ľud toto zvieratko rakom? Ako ináč?

3. Ako menuje ľud raka s mäkkou kožou? (V Trenčiansku mäčkyš.)

4. Ako menuje ľud tvrdé biele telieska (podoby veľkej šošovice) v rakovi? (Niekde drží ich ľud za račie oči) Načo ich upotrebuva? Povery o nich. Liečenie nimi.

5. Sú nejaké povery, čary, porekadlá atď. o rakoch?

6. Ako sa chytajú raci a kedy? Čím?

7. Načo upotrebuje ľud rakov?

8. Pomenujte ľudové jedlá, zhotovené z rakov.

9. Ako sa pripravujú?

10. Čo iné viete o vzťahu ľudu k rakom?

Všeobecné dotazy.

1. Kto má v majetku vyrezávaný, maľovaný alebo vykladaný nábytok (stôl, lavice, posteľ, kasne,

truhly, almary, police atď.)? Či by ich nedarovali alebo nepredali? Čo stoja?

2. Pomenujte všetky remeslá, ktoré byly kedysi v obci vašej (súkenníctvo, hrnčiarstvo, olejkárstvo, voskárstvo, perníkárstvo, kolomažníctvo atď.), ale už zakapaly. Kedy?

3. Pomenujte všetky remeslá, ktoré jestvujú vo vašej obci ešte i teraz.

4. Či je vo vašom chotári salaš? Pomenujte tie miesta chotára, kde sú rozložené.

5. Kto je majiteľom týchto salašov?

6. Ako sa značila výška zaplatenej dane a bohatstvo gazdu (niekde rovášmi na drievkach)? Získajte ich!

7. Opíšte presne zvyky, spevy (s notami) a povery ľudu v predvečer sv. Jána Krstiteľa (24. júna). Ide tu o veľmi starý zvyk a každá podrobnosť je vzácna.

8. Zistíte, či je v obci zvykom, alebo len bolo, že po porode ženy ľahol si do jej postele na chvíľku alebo na 1—2 dni (couvade) jej muž. I tu potrebná je každá podrobnosť.

10. Či ľud verí v domáceho hada? Opíšte povery a prípady o ňom.

11. Ako sa ľud chráni proti krúpobitiu, víchru, búrke, povodni, požiaru a pod.? Pri každej pohrome sú zvláštne čary a upotrebené predmety.

12. Či sa nachodia v obci u niekoho na skle malované obrazy (svätých, Jánošíka atď.)? Pomenujte ich majiteľov!

13. Či mala obec ľudového rezbára, ktorý vrezával nábytok, sošky, zvieratá. Či sa najdu ešte jeho výrobky? Získajte nám ich!

Výsledok

Vašej práce bude zdarom korunovaný, keď nám presne odpoviete na dotazy s patričnými správnymi kresbami (fotografiami) všetkých predmetov, týkajúcich sa rybárstva, rakárstva a predmetov, ktorých týkajú sa všeobecné dotazy; keď všetky predmety získate darom pre Slovenské národné muzeum, a o tých, ktoré nemožno získať darom, napíšete, za akú sumu boli by náklonní ich prepustiť. Keď ide o nepatrnú sumu, možno predmety hneď kúpiť a poslať.

Správa Slovenského národného muzea
v Turčianskom Sv. Martine.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MUZEUM

SVÄTOM MARTINE.

Číslo 3355/930.

V.....ianskom Sv.Martine, dňa 28/XI 1930.

P.T.

Notárskemu úradu

v Kraňohor. Podhradí

Úctive posielame Vám.....⁷.....výtiskov dotazníku číslo 3, pre stále
národopisné výbory všetkých Vašich obcí na láskavé doručenie predsed-
níctvu výborov k vyplneniu. Termín vrátenia ustaľuje sa na 20. decembra
1930. Krátke termíny musíme dodržať, lebo by sme nevysli s časom do
krajinskej výstavy.

Ráďte, pán notár, spoločne s rodopisnou radou dozerať na presnú prá-
cu, aby sme nemuseli vracat' nespvyne spracované odpovede. Termíny pro-
síme tiež láskave dodržať. I negatívne odpovede prosíme tiež k vôli e-
videncii.

S úplnou úctou a ďakou

za Slovenské národné muzeum

Ján Geryk, v. r.
správca.

Podhradie	
1/XII	1930
Číslo: 2336	
reč. čís. o.	

Datovaný pro vyplněno
 vinnou vodu 27/XII 1930.

Boh

Id. č. 1090/930,
 2385/930